

Vademecum:
Onderwerp:

januari 2016
Pestprotocol en mediawijsheid

SKOD

STICHTING KATHOLIEK ONDERWIJS DRIMMELEN

*Protocol
Mediawijsheid-
Protocol pesten bs
Zonzeel*

Inleiding

In het onderwijs hebben we dagelijks te maken met verschillende vormen van mediagebruik. Om dit toenemend gebruik te reguleren is het wenselijk een aantal afspraken of keuzes te maken rond het gebruik van deze media. In dit protocol mediawijsheid we het beleid van SKOD rond het gebruik van digitale middelen weer. We geven binnen dit protocol de kaders en doelstellingen aan, waarmee onze scholen werken. Deze kaders hebben een richtinggevend karakter. In uitwerking daarvan willen we de scholen de ruimte bieden om het schooleigen karakter te behouden. Het is juist van groot belang dat de afspraken rond mediawijsheid in al zijn facetten vanuit de schoolcultuur wordt vormgegeven.

Begripsbepaling

Mediawijsheid is een breed begrip. Het omvat een viertal facetten die o.i. onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. Om onze leerlingen mediawijs te maken, zullen wij op elk van deze facetten in moeten zetten. Wij richten ons in dit protocol dan ook op de volgende aspecten:

- 📖 Een correct en kritisch internet gebruik
- 📖 Gebruik van social media
- 📖 Gebruik van eigen devices op school
- 📖 (Cyber)pestprotocol

In het komende hoofdstuk zullen deze facetten nader worden omschreven en uitgewerkt.

Doelstellingen en Stichtingskaders

Doelstelling van het protocol mediawijsheid is tweeledig. Hoofddoel is uiteraard dat wij binnen onze scholen ervoor zorgen dat onze leerlingen mediawijs de scholen verlaten. Het is van groot belang dat kinderen in deze tijd leren verantwoord met de digitale mogelijkheden om te gaan.

Daarnaast hechten we veel waarde aan een mediawijze organisatie. Hiermee bedoelen we dat we het gebruik van media binnen de organisatie op een veilige en verantwoorde manier hebben ingericht. De communicatiemiddelen die wij binnen de organisatie en vanuit de organisatie gebruiken, dienen mediawijs te zijn. Informatie die we daarbinnen delen, moet op een goede wijze beschermd zijn.

1. 📖 Een correct en kritisch internet gebruik

Het gebruik van internet is binnen onze huidige maatschappij niet meer weg te denken. Kinderen groeien vanaf zeer jonge leeftijd op met het gebruik van tablets, laptops, mobiele telefoons en overige devices. Het gebruik van internet is voor onze huidige generatie een vanzelfsprekendheid geworden.

We richten ons bij het gebruik van internet op een tweetal doelen:

- a. Correct internet gebruik. Hieronder verstaan we het juist omgaan met het gebruik van internet-sites. Binnen onze schoolomgeving werken we niet met internetfiltering. Het internet is volledig toegankelijk. Dit betekent echter niet dat het wenselijk is dat het volledige internet binnen de schoolomgeving gebruikt en/of bekeken mag worden. We willen onze leerlingen bewust maken van hun internet gedrag. Voor juist gebruik van internet hebben we voor de leerlingen ook een internetprotocol ontwikkeld (bijlage 1)
- b. Kritisch internet gebruik. We willen onze leerlingen brengen tot kritische internet gebruikers. Het internet is uitgegroeid tot een enorme 'vergaarbak' van informatie. Kinderen die informatie over een bepaald onderwerp zoeken, hebben deze informatie vrijwel direct beschikbaar. Het is echter niet vanzelfsprekend dat de aangeboden informatie ook juist is. Bij onze leerlingen willen we een attitude bevorderen, waarbij zij aangeboden informatie leren in te schatten en te checken.

In bijlage 1 vindt u het SKOD internetprotocol.

2. 📖 Gebruik van social media

Het gebruik van social media heeft de afgelopen jaren een enorme vlucht genomen. Ondanks leeftijdsbeperkingen zien we de tendens dat deze steeds vaker door jongere kinderen gebruikt worden. In dit protocol zullen we ons niet richten op specifieke programma's of apps, omdat deze markt gigantisch in beweging en aan verandering onderhevig is (denk bijvoorbeeld aan het enorme gebruik van hyves, terwijl dat in enkele jaren ook weer volledig verdwenen is).

Wel valt ten aanzien van het gebruik van social media een doelstelling voor de leerlingen te formuleren: wij willen kinderen bewust maken van de gevolgen die plaatsen van berichten, foto's en filmpjes op social media kunnen hebben. Met name richten we ons hierbij op het niet beheersbare deel van deze informatie. Eenmaal geplaatste zaken verspreiden zich en zijn niet meer te controleren en ook bijna niet meer te verwijderen.

Daarnaast zien wij ook binnen de organisatie een toenemend gebruik van social media. Scholen gaan social media steeds meer inzetten als communicatiemiddel met ouders.

Voorkeur bij het gebruik van social media ligt bij een afgeschermd omgeving. Deze omgevingen zijn toegankelijk te maken voor betrokkenen bij de school (medewerkers, ouders), maar zijn niet vrij benaderbaar van 'buitenaf'. Binnen deze omgeving kunnen ouders en medewerkers met elkaar communiceren, zonder dat de informatie die gedeeld wordt vrij toegankelijk op internet wordt.

Daarnaast zijn er ook mogelijkheden om met een vrij toegankelijk platform te werken. Voordeel hiervan is, dat dit middel ook als PR middel ingezet kan worden. Nadeel is echter dat deze media vrij toegankelijk zijn en dat ook externen op de berichten kunnen reageren.

Voor beide vormen van social media inzet zijn stichting breed wel enkele gedragsregels:

- Bij het plaatsen van beeldmateriaal houden we rekening met de privacy van de leerlingen.
- Social media zijn zeer nadrukkelijk GEEN DISCUSSIE MIDDEL. Reacties op geplaatste berichten leiden NOOIT tot een tegenreactie vanuit de school/medewerker, die een discussie via dit platform kan opleveren. Mocht een geplaatst bericht aanleiding voor een reactie zijn, dan gebeurt dit nimmer via het social media platform. In voorkomende gevallen wordt op de school in overleg besloten of de leerkracht dan wel de directie contact met de desbetreffende persoon opneemt. De school bepaalt of zich dit in eerste instantie beperkt tot telefonisch contact, of dat een gesprek op school wenselijk is.
- Op social media verspreidt de school alleen algemene berichten voor de school of berichten specifiek voor een hele groep. Berichten voor individuele leerlingen zijn hier niet gewenst.

3. Gebruik van eigen devices op school

Met de komst van de smartphone (en de tablet) en het toenemend gebruik van mobiele telefonie bij jonge gebruikers dient het onderwijs zich ook te bezinnen op het gebruik van deze apparatuur.

Tot op heden is het gebruikelijk dat mobiele telefoons bij de leerlingen en de leerkracht onder schooltijd uit of minimaal op "stil" staan. Wel beschikken steeds meer leerlingen over een mobiel device, waarop zij ook over internet toegang beschikken.

Dit betekent dat dit mogelijkheden en kansen kan bieden, maar ook risico's met zich mee kan brengen. Als onderwijsorganisatie dienen we hierin keuzes te maken. Binnen het basisonderwijs is het op dit moment niet gebruikelijk dat leerlingen met een eigen device werken. In het voortgezet onderwijs begint dit steeds meer gebruikelijk te worden, terwijl een eigen laptop of tablet in het MBO en HBO over het algemeen al een voorwaarde is.

De vraag is, of deze tendens naast het VO uiteindelijk ook het PO zal bereiken. Zeker is in ieder geval wel dat vanuit de huidige, reguliere bekostiging vanuit de overheid een toenemend ICT gebruik niet te bekostigen zal zijn.

Als Stichting staan wij niet onwelwillend ten opzichte van het gebruik van eigen devices. De hoeveelheid devices die we per groep kunnen inzetten is vaak nog beperkt. Het kan een meerwaarde zijn, dat kinderen voor bepaalde taken ook hun eigen device mogen gebruiken. Denk hierbij bijvoorbeeld aan een opzoekfunctie op internet.

Voordat een school deze mogelijkheden vrij geeft, zal aan een aantal voorwaarden moeten zijn voldaan:

- Met ouders/verzorgers zijn afspraken gemaakt over de aansprakelijkheid bij verlies/diefstal en defecten bij gebruik op school. Hierbij geldt dat de school toestemming geeft om het device te gebruiken, maar niet verantwoordelijk en aansprakelijk is voor het device. Deze toestemming zal schriftelijk vast moeten liggen.
- De leerkracht bepaalt op welke momenten de eigen devices mogen worden gebruikt. Gebruik is dus alleen op die momenten mogelijk.
- De school dient ervoor te zorgen dat zij beschikt over een goed toegankelijk draadloos netwerk. Bovendien dienen we erop toe te zien, dat eigen devices op school gebruik maken van de wifi omgeving. Deze wifi omgeving moet beschikken over een openbaar deel en een gesloten deel.

Uiteraard betekent het toestaan van eigen devices NIET dat ouders de verplichting krijgen devices aan te schaffen. ICT middelen inschakelen en aanbieden om onderwijs te ondersteunen is en blijft de verantwoording

van de onderwijsinstelling. Wel zou het een overweging kunnen zijn om te kijken naar andere mogelijkheden om die middelen te financieren (bijv. sponsoring).

4. Cyberpestprotocol

Digitaal pesten is een onderdeel van traditioneel pesten. Deze vorm van pesten onderscheidt zich doordat hij via digitale middelen uitgevoerd wordt en daardoor ook vaak veel meer anoniem gebeurt dan traditioneel pesten. Digitaal pesten kan plaatsvinden via computers, tablets, maar uiteraard ook via telefoons. Met de toename in gebruik van digitale middelen in de maatschappij, neemt ook de kans op misbruik van deze middelen toe. Ook als onderwijsorganisatie dienen wij voorbereid te zijn op het gebruik en/of misbruik van digitale middelen, door leerlingen die aan onze zorg zijn toevertrouwd.

Omdat je elkaar bij digitaal pesten niet kunt zien, is het heel gemakkelijk om iemand te pesten, zonder dat die ander weet dat jij het bent die dat doet. Juist deze anonimiteit maakt het pesten voor het slachtoffer vaak nog zwaarder dan gewoon pesten. De gepeste kan niet zeggen dat het hem pijn doet en dat de pester ermee moet stoppen.

Cyberpesten raakt de totale organisatie. Doordat het cyberpesten niet lokatiegebonden is (het kan immers zowel vanuit thuis en vanuit school plaatsvinden) vraagt het om een brede aanpak. In deze aanpak dienen zowel leerkrachten, leerlingen en ouders betrokken te zijn.

Alleen door een samenwerking tussen deze doelgroepen valt resultaat te boeken. Het gegeven dat het pesten niet meer lokatiegebonden is, brengt namelijk ook met zich mee dat de impact op het gepeste kind groter wordt.

In geval van digitaal pesten is er voor de gepeste geen “veilige haven” meer. Het pesten kan overal doorgaan, zowel thuis als op school. Hierdoor kan een kind zijn gevoel van veiligheid volledig kwijt raken, waardoor het welbevinden van het kind enorm daalt. Ongetwijfeld werkt dit door in de leerprestaties die we van dit kind mogen verwachten.

De aanpak van digitaal pesten dient op twee sporen zijn uitwerking op schoolniveau te krijgen.

- a. Preventieve aanpak.
Wij maken leerlingen bewust van de mogelijkheden en risico's van het gebruik van alle vormen van media.
- b. Curatieve aanpak.
Hoe gaat de school om met digitaal misbruik van media. Dit protocol richt zich vooral op dit aspect.

Signalen betreffende cyberpesten nemen we altijd serieus.

Wanneer de leerkracht signaleert of signalen krijgt via de leerling of de ouders, dat er sprake is van cyberpesten, volgt hij/zij onderstaand stappenplan:

Stap 1.

Gesprek met de gepeste leerling en indien mogelijk gesprek met de dader(s)

Deze twee onderdelen vallen beiden onder de eerste stap. Ze dienen naast elkaar uitgevoerd te worden. Het is namelijk van belang dat er met zowel het slachtoffer als met de daders in gesprek gegaan wordt. Daarvoor dienen de dader(s) dus opgespoord te worden. Er moet worden afgewogen of de gesprekken afzonderlijk plaatsvinden of dat dit in een driegesprek (leerkracht, slachtoffer, dader) kan plaatsvinden. Hierbij worden duidelijke afspraken gemaakt over het vervolg.

In het gesprek met de gepeste leerling is het van belang dat de leerkracht:

- deze leerling en diens klacht serieus neemt.
- de leerling zijn verhaal laat doen en daar de tijd voor neemt.
- zich probeert in te leven in de leerling.
- geen verwijten maakt. Dat maakt het onveilig voor de leerling, waardoor deze minder zal vertellen of zelfs helemaal niets meer zal vertellen.
- de leerling de tip geeft om de pester te blokkeren en/of te verwijderen wanneer het om pesten via social media gaat.

- door blijft vragen. Vooral wanneer het gaat om een gesprek met een leerling na het signaleren van digitaal pesten. De leerling zal niet snel vertellen dat hij/zij gepest wordt of zelf pest.

Opsporen van de dader(s):

Soms zal bekend zijn wie de pester is en soms niet. Wanneer niet bekend is wie de pester is zal er getracht moeten worden om dit op te sporen. Dit kan gedaan worden door gesprekken te bewaren en uit te printen. In deze gesprekken kunnen aanwijzingen staan over wie de dader is.

In het gesprek met de dader(s) is het van belang:

- In te gaan op wat er gaande is.
- Door te vragen.
- Goed te luisteren naar de kant van het verhaal van deze leerling en dit serieus te nemen.
- Te wijzen op de mogelijke gevolgen voor de gepeste leerling.
- Duidelijk te maken dat de leerling zich schuldig maakt aan een ernstig feit en dat dit in sommige gevallen zelfs strafbaar is.

Stap 2.

Ouders/verzorgers van de leerlingen op de hoogte stellen

De leerkracht informeert zowel de ouders/verzorgers van de gepeste leerling als de ouders/verzorgers van de pester zo spoedig mogelijk over wat er speelt. Dat gebeurt bij voorkeur vóór het gesprek met de betrokken leerlingen. Denk hierbij aan het volgende:

- De leerkracht vraagt de ouders of zij de signalen herkennen. Wanneer zij niet weten wat de signalen zijn, kunt u hen hierover informatie geven.
- De leerkracht informeert de ouders over de afspraken die met de leerlingen zijn gemaakt, wanneer het gesprek met hen al heeft plaatsgevonden of geeft aan na het gesprek met de leerlingen terugkoppeling te geven..
- De leerkracht vertelt de ouders welke maatregelen zij kunnen nemen/wat zij kunnen doen.

Stap 3.

Maak de afweging of het wenselijk is het pestgedrag bespreekbaar te maken in de groep waarin de leerling zit.

Let hierbij vooral op neveneffecten die kunnen plaatsvinden. Bespreking van conflicten binnen een hele groep kunnen er ook toe leiden dat er reacties richting gepeste of pester ontstaan die het probleem juist vergroten in plaats van oplossen. Indien het pesten zich beperkt tot een enkele pester, zou het bespreekbaar maken in een groep weinig meerwaarde kunnen hebben. Sla deze stap in dat geval ook over.

Stap 4.

Kom na een periode van 1 week bij de gepeste leerling en pester terug om de voortgang te bespreken.

Deze stap is belangrijk in het proces. Het geeft zowel de gepeste leerling als de pester het gevoel dat de leerkracht een actieve rol wil blijven spelen in het wel en wee van de leerlingen. Deze houding voorkomt vaak herhaling van het gedrag.

Hoe leren we dit aan de leerlingen

Wanneer we bovengenoemde 4 aspecten van mediawijsheid willen overbrengen aan onze leerlingen, zullen we, naast incidenteel gebruik, ook structureel aandacht moeten schenken aan dit onderwerp. Slechts bij een gerichte aanpak, zullen we kunnen stellen dat de leerlingen de school mediawijs verlaten.

Dit betekent dat scholen, in hun lesprogramma ruimte vrij maken, om met kinderen over deze onderwerpen te praten en ze bewust te maken van de manier waarop ze met deze media om dienen te gaan. Inmiddels zijn er legio initiatieven rond lessen mediavaardigheid en cyberpesten.

Afhankelijk van de schoolcultuur en organisatie kunnen schoolspecifiek afspraken gemaakt worden over de vormgeving en uitvoering van de lessen. De scholen besteden sowieso in de jaarlijkse week van de mediawijsheid hier expliciet aandacht aan.

Wel willen wij als Stichting enkele uitgangspunten voor deze lessen neerzetten:

- a. Starten met aanbod op het gebied van mediawijsheid in groep 5 en 6.
- b. Uitbouw in groep 7 en 8.

- c. Communicatie met ouders
- d. Vastlegging in de schoolgids

Wat verwachten we van onze leerkrachten

Onze leerkrachten spelen in dit proces een belangrijke rol. Niet alleen zijn zij degene die onze leerlingen begeleiden in de lessen rond mediawijsheid, maar zij zijn ook degenen die in de communicatie met ouders een leidende rol hebben.

Van onze leerkrachten verwachten wij dat zij zelf mediawijs zijn. Een moderne leerkracht is zich bewust van de impact die het gebruik van social media heeft. Daarbij willen we nadrukkelijk aangeven dat zij zich ook bewust dienen te zijn van de voorbeeldfunctie die zij hebben. In de moderne maatschappij is de scheiding tussen werk en privé steeds meer aan het vervagen. Berichten binnen de social media, op privé titel gemaakt, blijven niet snel meer privé, maar vinden hun weg zeer snel.

Daarnaast verwachten we een open houding ten aanzien van het gebruik van deze media. Leerkrachten dienen minimaal bekend te zijn en kunnen werken met de social media uitingen waar de school mee werkt. Bovendien verwachten we dat ze openstaan voor nieuwe ontwikkelingen.

Hoe betrekken we ouders

Naast onze leerkrachten spelen ook de ouders een belangrijke rol. Het gebruik van de media vindt zowel binnen als buiten de school plaats. Als Stichting hechten wij er waarde aan om de ouders bij dit proces te betrekken.

In het onderdeel cyberpesten is al nadrukkelijk een rol voor de ouders neergelegd. Daarnaast geldt, dat het belangrijk is, de informatie die we aanbieden aan de leerlingen ook met ouders te delen. Door dit te doen, maken we ook ouders bewust van de problematiek rond mediawijsheid en kunnen zij inspelen op de dingen die de school doet.

Hoe kunnen we die informatie delen:

- In alle schoolgidsen staat een tekst over mediawijsheid, met een verwijzing naar het protocol mediawijsheid op de website van SKOD en de website van de school. Het volledige protocol is daar te lezen en/of te downloaden.
- In de nieuwsbrief van de scholen houden we ouders op de hoogte van de lessen mediawijsheid op school.

Mediagebruik en privacy

In het protocol is in het onderdeel over het gebruik van social media al aandacht opgenomen voor het recht op privacy. Op dit moment wordt ouders toestemming gevraagd voor publicatie van foto's op de website.

Wanneer op schoolniveau social media gebruikt worden, is dit niet afdoende. In de toestemmingsverklaring worden de gebruikte social media systemen (zowel gesloten als open systemen) benoemd.

Schoolspecifieke invulling

Uitwerking van de 4 aandachtspunten rond mediawijsheid vereist een schoolspecifieke invulling. Scholen hebben de mogelijkheid om dit vorm te geven op een manier die past bij hun schoolorganisatie en hun onderwijsconcept.

Dit kan voor de ene school betekenen dat zij kiest voor een aantal momenten binnen het schooljaar, terwijl de andere school ervoor kiest om dit in projectvorm te doen.

Voor de handelwijze rondom pesten verwijzen we naar de pestprotollen van de scholen.

Op de volgende pagina's zijn als bijlage opgenomen:

1. Internetprotocol SKOD
2. Pestprotocol basisschool Zonzeel

Internetprotocol leerlingen

Ik beloof het volgende, wanneer ik op school op de computers werk.

Ik gebruik het internet om op zoek te gaan, naar gegevens die ik nodig heb voor mijn werk op school. Ik ga dus niet bewust op zoek naar verkeerde sites op het internet. Mocht ik daar onbedoeld toch op terecht komen, dan vertel ik dat aan de leerkracht en laat ik het ook zien.

Ik ga niet chatten op sites die niet door school zijn goedgekeurd.

Ik gebruik het internet niet als uitgebreide spelcomputer.

Ik meld me nergens op het internet aan en geef geen persoonlijke gegevens of gegevens van leerkrachten of de school door. Als ik denk dat het noodzakelijk is, vraag ik daarvoor eerst toestemming aan mijn leerkracht.

Ik download geen gegevens of bestanden, zonder vooraf toestemming te vragen aan de leerkracht.

Mijn taal op het internet, met name bij het mailen, blijft beschaafd en net.

Ik werk niet met diskettes en cd's op school, die ik ook thuis gebruik, tenzij deze voor gebruik worden gecontroleerd op virussen en nut.

Ik houd me aan de afspraak die zijn gemaakt voor het printen.

Na gebruik van het mailen, sluit ik internet af.

Ikzelf ga niet op zoek naar gegevens van een ander, die op de computer of op de server zijn opgeslagen.

Het maken van werkstukken, gaat dus voor het spelen van spelletjes.

Ook thuis misbruik ik mijn e-mail adres niet wat ik heb verkregen van school .

Ik weet dat deze afspraken blijven gelden tot het moment dat ik deze school verlaat. Na het gebruik van de pc sluit ik deze af

Als ik me niet aan deze afspraken houd, weet ik dat daar straf op kan volgen. In het ergste geval weet ik dat mij verboden kan worden nog op computers van school te werken. Ik heb deze afspraken ook aan mijn ouders/verzorgers laten lezen en door ondertekening van deze afspraken geef ik aan me aan deze afspraken te houden.

Mijn ouders/verzorgers geven door ondertekening aan eveneens op de hoogte te zijn van deze afspraken en het met deze afspraken eens te zijn..

Handtekening leerling:

Handtekening
ouders/verzorgers:

Pesten op Basisschool Zonzeel

Hoe ga je er mee om?

Pesten komt helaas op iedere school voor, ook bij ons. Het is een probleem dat wij onder ogen zien en op onze school serieus aan willen pakken. Daar zijn wel enkele voorwaarden aan verbonden:

VOORWAARDEN

Pesten moet als probleem worden gezien door alle direct betrokken partijen: leerlingen (gepeste kinderen, pesters, de getuigen), directie, leerkrachten en de ouders/ verzorgers (hierna genoemd: ouders)

De school moet proberen pestproblemen te voorkomen. Los van het feit of pesten wel of niet aan de orde is, moet het onderwerp pesten met de kinderen bespreekbaar worden gemaakt, waarna met hen regels worden vastgesteld.

Als pesten optreedt, moeten leerkrachten (in samenwerking met de ouders) dat kunnen signaleren en duidelijk stelling nemen. Het signaleren is niet altijd makkelijk, omdat het vaak onderhuids gebeurt.

Wanneer pesten ondanks alle inspanningen toch weer de kop opsteekt, moet de school direct aanpakken.

Wanneer het probleem niet op de juiste wijze wordt aangepakt of de aanpak niet het gewenste resultaat oplevert dan is de inschakeling van een vertrouwenspersoon nodig. De vertrouwenspersoon kan het probleem onderzoeken, deskundigen raadplegen en het bevoegd gezag adviseren.

Op iedere school is een vertrouwenspersoon aangesteld.

Kinderen moeten leren nee zeggen.

Kinderen moeten leren elkaar te helpen, ook bij nee zeggen/ opkomen tegen pesten

Kinderen onderschatten soms hoe waardevol het voor het slachtoffer is als zij hem duidelijk maken het heel vervelend te vinden dat er gepest wordt. Hierop moeten zij gewezen worden.

HET PROBLEEM DAT PESTEN HEET:

- ❖ De piek van het pesten ligt tussen 10 en 14 jaar, maar ook in lagere en hogere groepen wordt er gepest.
- ❖ Een pestproject alleen is niet voldoende om een eind te maken aan het pest- probleem. Het is beter om het onderwerp regelmatig aan de orde te laten komen, zodat het ook preventief kan werken.
- ❖ Pesten komt ook steeds meer voor in de digitale wereld. Daardoor wordt het nog ongrijpbaarder en belangrijker om de communicatie open te houden. Kinderen moeten het vertrouwen hebben bij de directie, leerkracht/ hun ouders/ de vertrouwenspersoon terecht te kunnen.

HOE WILLEN WIJ DAAR MEE OMGAAN?

- ❖ Op school stellen we wekelijks een onderwerp in de kring aan de orde stellen.
- ❖ Onderwerpen als veiligheid, omgaan met elkaar, rollen in een groep, aanpak van ruzies, respectvol omgaan met elkaar in de digitale wereld, veilig internetten etc. kunnen aan de orde komen.
- ❖ Andere werkvormen zijn ook denkbaar, zoals; spreekbeurten, rollenspelen, regels met elkaar afspreken over omgaan met elkaar en groepsopdrachten.
- ❖ Het voorbeeld van de leerkrachten (en thuis de ouders) is van groot belang. Er zal minder gepest worden in een klimaat waar duidelijkheid heerst over de omgang met elkaar, waar verschillen worden aanvaard en waar ruzies niet met geweld worden opgelost maar uitgesproken. Agressief gedrag van leerkrachten, ouders en de leerlingen wordt niet geaccepteerd. Leerkrachten handelen volgens het protocol agressie en geweld, als agressief gedrag plaats vindt.
- ❖ Een effectieve methode om pesten te stoppen of binnen de perken te houden, is het afspreken van regels voor de leerlingen. De leerlingen tekenen een contract tegen pesten. We hangen dit op een zichtbare plaats in het klaslokaal en verwijzen er consequent naar terug.

Signalen van pesterijen kunnen o.a. zijn:

- ❖ *altijd een bijnaam, nooit bij de eigen naam noemen*
- ❖ *zogenaamde leuke opmerkingen maken over een klasgenoot*
- ❖ *een klasgenoot voortdurend ergens de schuld van geven*
- ❖ *briefjes doorgeven*
- ❖ *beledigen*
- ❖ *opmerkingen maken over kleding*
- ❖ *isoleren*
- ❖ *buiten school opwachten, slaan of schoppen*
- ❖ *op weg naar huis achterna rijden*
- ❖ *naar het huis van het slachtoffer gaan*
- ❖ *bezittingen afpakken*
- ❖ *schelden of schreeuwen tegen het slachtoffer*
- ❖ *Een kind wordt nerveus als het met zijn telefoon/ computer bezig is. (kan duiden op digitaal pesten)*
- ❖ *Een kind krijgt buikpijn/ slaapt slecht/ is kortaf, etc.*
- ❖ *Een kind wil niet meer naar school.*

Leerkrachten en ouders moeten daarom alert zijn op de manier waarop kinderen met elkaar omgaan en duidelijk stelling nemen wanneer bepaalde gedragingen hun norm overschrijden.

Oorzaken van pestgedrag kunnen zijn:

- ❖ Een problematische thuissituatie (dan is het een uitlaatklep, manier van afreageren of schreeuw om aandacht)
- ❖ Voortdurend gevoel van anonimiteit (buitengesloten voelen)
- ❖ Voortdurend in een niet-passende rol worden gedrukt
- ❖ Voortdurend met elkaar de competitie aan gaan
- ❖ Een voortdurende strijd om macht in de klas of in de buurt
- ❖ Zelf slachtoffer van pesten zijn geweest, angst dat het opnieuw gebeurt en daarom overgaan tot de aanval.
- ❖ Een manier om grappig gevonden te worden.

REGEL 1:

Een belangrijke stelregel is dat het inschakelen van de leerkracht niet wordt opgevat als klikken. Vanaf de kleutergroep brengen we kinderen dit al bij:

- ❖ **je mag niet klikken**, maar.....
als je wordt gepest of als je ruzie met een ander hebt en je komt je er zelf niet uit dan mag je hulp aan de

leerkracht vragen. Dit wordt niet gezien als klikken. We bespreken dit ook zo, maar in de praktijk zal zo iets best wel gevoelig blijven.

REGEL 2:

Een tweede stelregel is dat een medeleerling ook de verantwoordelijkheid heeft om het pestprobleem bij de leerkracht aan te kaarten. Alle leerlingen zijn immers verantwoordelijk voor een goede sfeer in de groep. Dit zetten we ook op de afsprakenkaart.

REGEL 3:

Samenwerken zonder bemoeienissen:

School en gezin halen voordeel uit een goede samenwerking en communicatie. Dit neemt niet weg dat iedere partij moet waken over haar eigen grenzen. Het is bijvoorbeeld niet de bedoeling dat ouders naar school komen om eigenhandig een probleem voor hun kind op te komen lossen. Bij problemen van pesten zullen de directie en de leerkrachten hun verantwoordelijkheid (moeten) nemen en indien nodig overleg voeren met de ouders. De inbreng van de ouders blijft bij voorkeur beperkt tot het aanreiken van informatie, tot het geven van suggesties en tot het ondersteunen van de aanpak van de school. Omdat ouders vanuit hun emotie kunnen reageren, kan dit lastig zijn. Geen enkele ouder wordt er blij van als hun kind een ander blijkt te pesten. Het is inderdaad zeer belangrijk om grenzen te stellen, maar wel ook met oog voor de achtergrond van de ouders. Daarmee wordt ook weerstand vanuit de ouders weggenomen en komt er meer ruimte voor een prettige manier van communiceren.

REGELS DIE GELDEN IN ALLE GROEPEN:

1. Doe niets bij een ander kind, wat jezelf ook niet prettig zou vinden

Goed uitgangspunt is dat wat jij leuk vindt, een ander niet leuk hoeft te vinden. ("Het was maar een grapje, jij moet niet zo moeilijk doen" ligt op de loer, ipv: Ik bedoelde het anders dan jij het opvatte, jij geeft mij de grens aan en ik respecteer hem)

2. Kom niet aan een ander als de ander dat niet wil.

3. We noemen elkaar bij de voornaam en gebruiken geen scheldwoorden

4. Als je kwaad bent ga je niet slaan, schoppen, krabben (je komt niet aan de ander). Probeer eerst samen te praten. Ga anders naar de meester of de juf.

5. Vertel aan de juf als er iets gebeurt wat je niet prettig of gevaarlijk vindt. Ook als andere kinderen dit doen en jij dat hebt gezien.

6. Vertel de meester of de juf wanneer jezelf of iemand anders wordt gepest.

7. Blijft de pester doorgaan dan aan de meester of juf vertellen.

Kinderen die pesten zitten zelf in de nesten !

8. Word je gepest praat er thuis ook over, je moet het niet geheim houden. Veel kinderen doen dit niet, bijvoorbeeld om ouders niet bezorgd te maken, zeker als er thuis al van alles speelt.

9. Uitlachen, roddelen en dingen afpakken of kinderen buitensluiten vinden we niet goed. Ook niet via internet.

10. Niet aan spullen van een ander zitten

11. Luisteren naar elkaar

12. Iemand niet op het uiterlijk beoordelen.

13. Nieuwe kinderen willen we goed ontvangen en opvangen. Zij zijn ook welkom op onze school.

14. Opzettelijk iemand pijn doen, opwachten buiten school, achterna zitten om te pesten is beslist niet toegestaan.

15. Probeer ook zelf een ruzie met praten op te lossen. Na het uitpraten kunnen we ook weer vergeven en vergeten.

Deze regels gelden op school en daarbuiten
--

Kinderen mogen in hun eigen groep een aanvulling geven op deze vastgestelde schoolregels, in overleg met de leerkracht. Als de regels uit de groep zelf komen, zullen ze beter worden nageleefd.

Die aanvulling wordt opgesteld, door en met de groep, dit zijn de zgn groepsregels

Zowel schoolregels als groepsregels zijn zichtbaar in de klas opgehangen.

AANPAK VAN DE RUZIES EN PESTGEDRAG IN VIER STAPPEN:

Wanneer leerlingen ruzie met elkaar hebben en/of elkaar pesten proberen zij en wij:

STAP 1:

Er eerst zelf (en samen) uit te komen. Het is goed om eerst uit te gaan van de kracht van het kind.

STAP 2:

Op het moment dat een van de leerlingen er niet uitkomt (in feite het onderspit delft en verliezer of zondebok wordt) heeft deze het recht het probleem aan de meester of juf voor te leggen. Een kind moet het ook durven/ willen. We moeten keihard blijven werken aan het creëren van een sfeer van vertrouwen, waarin open gecommuniceerd KAN worden.

STAP 3:

De leerkracht brengt de partijen bij elkaar voor een verhelderingsgesprek en probeert samen met hen de ruzie of pesterijen op te lossen en (nieuwe) afspraken te maken.

Bij herhaling van pesterijen / ruzies tussen dezelfde leerlingen volgen sancties

(zie bij consequenties). Na de escalatie plannen we elke dag even kort een gesprekje, vragen naar hoe het gegaan is. (ook los van elkaar, dus niet steeds de pester en de gepeste bij elkaar zetten) Dit bouwen we geleidelijk af tot nul.

STAP 4:

Bij herhaaldelijke ruzie/ pestgedrag neemt de leerkracht duidelijk stelling en houdt een bestraffend gesprek met de leerling die pest /ruzie maakt. De fases van bestraffen treden in werking (zie bij consequenties). Er moeten grenzen gesteld worden, maar: belangrijk is ook om te achterhalen waar het pestgedrag vandaan komt. Zit het kind in de problemen? Gaat het thuis niet goed, etc. Pesten is vaak een symptoom van iets anders.

Ook wordt de naam van de ruziemaken/ pester in de "Dit-kan-niet" map genoteerd. Bij iedere melding in de map omschrijft de leerkracht 'de toedracht'. Bij de derde melding in de map worden de ouders op de hoogte gebracht van het ruzie-pestgedrag. Leerkracht(en) en ouders proberen in goed overleg samen te werken aan een bevredigende oplossing. De manier waarop is heel belangrijk. Niet beschuldigend, maar samen het probleem oplossend.

De leerkracht biedt altijd hulp aan de gepeste en begeleidt de pester, indien nodig in overleg met de ouders en/of externe deskundigen.

De leerkracht heeft het idee dat er sprake is van onderhuids pesten:

In zo'n geval stelt de leerkracht een algemeen probleem aan de orde om langs die weg bij het probleem in de klas te komen.

De leerkracht ziet dat een leerling wordt gepest (of de gepeste of medeleerlingen komen het bij hem melden) En vervolgens leveren stap 1 tm 4 geen positief resultaat op voor de gepeste.

De leerkracht neemt duidelijk een stelling in.

De straf is opgebouwd in 5 fases; afhankelijk hoelang de pester door blijft gaan met zijn/ haar pestgedrag en geen verbetering vertoond in zijn / haar gedrag:

CONSEQUENTIES

FASE 1:

Een of meerdere pauzes binnen blijven

Nablijven tot alle kinderen naar huis vertrokken zijn

Een schriftelijke verwoording over de toedracht en zijn of haar rol in het pestprobleem

Door gesprek: bewustwording voor wat hij met het gepeste kind uithaalt

Afspraken maken met de pester over gedragsveranderingen. De naleving van deze afspraken komen aan het einde van iedere week (voor een periode) in een kort gesprek aan de orde.

FASE 2:

Een gesprek met de ouders, als voorgaande acties op niets uitlopen. De medewerking van de ouders wordt nadrukkelijk gevraagd om een einde aan het probleem te maken. De school heeft alle activiteiten vastgelegd in de 'Dit-kan-niet' map en de school heeft al het mogelijke gedaan om een einde te maken aan het pestprobleem.

FASE 3:

Bij aanhoudend pestgedrag kan deskundige hulp worden ingeschakeld zoals de Schoolbegeleidingsdienst, de schoolarts van de GGD of schoolmaatschappelijk werk. Het CJG is hierin tegenwoordig een belangrijke partner.

FASE 4:

Bij aanhoudend pestgedrag kan er voor gekozen worden om een leerling tijdelijk in een andere groep te plaatsen, binnen de school. Ook het (tijdelijk) plaatsen op een andere school behoort tot de mogelijkheden.

FASE 5:

In extreme gevallen kan een leerling geschorst of verwijderd worden. Hiervoor is een protocol op stichtingsniveau omtrent schorsen van leerlingen..

BEGELEIDING VAN DE GEPESTE LEERLING:

- Medeleven tonen en luisteren en vragen: hoe en door wie wordt er gepest
- Nagaan hoe de leerling zelf reageert, wat doet hij/zij voor tijdens en na het pesten
- Huilen of heel boos worden is juist vaak een reactie die een pester wil uitlokken. De leerling in laten zien dat je op een andere manier kunt reageren.
- Zoeken en oefenen van een andere reactie bijvoorbeeld je niet afzonderen Hiervoor schakelen we de schoolmaatschappelijk werker in.
- Het gepeste kind in laten zien waarom een kind pest.
- Nagaan welke oplossing het kind zelf wil. Samen bespreken wat hierbij haalbaar is en wat niet. Het kind begeleiden in het opstellen van een realistisch plan van aanpak.
- Sterke kanten van de leerling benadrukken. Het kind heeft zelfvertrouwen nodig en het is belangrijk om te voorkomen dat het kind in een slachtofferrol schiet en daar niet meer uit komt. (of het gedrag als het ware gaat uitlokken) Een kind in de slachtofferrol gaat geloven dat het er niet meer uitkomt, waardoor het probleem niet oplost. De sterke kanten moeten nog sterker gemaakt worden.
- Daarbij: nooit het pesten bagatelliseren, maar het kind heel serieus nemen.
- Belonen (schouderklopje) als de leerling zich anders/beter opstelt
- Praten met de ouders van de gepeste leerling en de ouders van de pester(s)
- Het gepeste kind niet overbeschermen bijvoorbeeld naar school brengen of 'ik zal het de pesters wel eens gaan vertellen'. Hiermee plaats je het gepeste kind juist in een uitzonderingspositie waardoor het pesten zelfs nog toe kan nemen.

BEGELEIDING VAN DE PESTER:

- Praten; zoeken naar de reden van het ruzie maken/ pesten (baas willen zijn, jaloezie, verveling, buitengesloten voelen) (mogelijke oorzaken: problemen thuis, zoeken naar een uitlaatklep, niet weten hoe hij op een 'normale' manier vrienden kan maken, zich afreageren, een verkeerd voorbeeld van thuis mee krijgen, een gebrek aan empathie hebben)
- Laten inzien wat het effect van zijn/ haar gedrag is voor de gepeste en hier steeds heel consequent in zijn.
- Oprechte excuses aan laten bieden Dit heeft alleen zin als er ook daadwerkelijk sprake van (enige vorm van) spijt is. Door gericht door te vragen op de achtergrond van het gedrag en de pester bewust te maken van de mogelijke gevolgen van pesten kan hier een ingang gevonden worden.
- In laten zien welke sterke (leuke) kanten de gepeste heeft.
- Pesten is verboden in en om de school: wij houden ons aan deze regel; straffen als het kind wel pest – belonen (schouderklopje) als kind zich aan de regels houdt.
- Kind leren niet meteen kwaad te reageren, leren beheersen, de 'stop-eerst-nadenken-houding' of een andere manier van gedrag aanleren.
- Contact tussen ouders en school; elkaar informeren en overleggen. Inleven in het kind; wat is de oorzaak van het pesten? * Dit belangrijke punt wordt vaak vergeten. Het pesten komt ergens vandaan. Degene die pest, vindt dat zelf vaak ook vervelend. Het is vaak een teken van onmacht.
- Zoeken van een sport of club; waar het kind kan ervaren dat contact met andere kinderen wel leuk kan zijn.
- Inschakelen hulp; sociale vaardigheidstrainingen ; Jeugdgezondheidszorg; huisarts; GGD CJG

Begeleiding van de getuigen

Maak het onderwerp bespreekbaar

Bespreek het belang van de rol van de getuige: kinderen beseffen dit vaak niet, voelen zich onmachtig. Inzicht geven in de kracht van de getuigen (samen) is daarom heel belangrijk.

Er zijn verschillende soorten getuigen:

- Meelopers die er zelf beter van denken te worden (krijgen status)
- Meelopers die bang zijn zelf gepest te worden
- Kinderen die niet mee pesten, maar ook niet durven ingrijpen.
- Kinderen die er weleens wat van zeggen (zij hebben vaak een hoge status in de groep)
- Kinderen die niet door hebben wat er gebeurt.

Als de middengroep een statement tegen pesten maakt, is dat vaak een heel effectieve manier om het pesten tegen te gaan. De pester krijgt een spiegel en een halt toegeroepen uit de eigen groep.